

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ
του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης
σε συνεργασία με το
ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»

ΑΠΟΨΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΡΩΙΜΗ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ
PRESCHOOL EDUCATION TEACHERS PERSPECTIVES ON EARLY
DETECTION OF DEVELOPMENTAL DIFFICULTIES

της

Καραγκιοζάκη Αντονέλλας

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται
Στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του
Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
Του Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο
Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών
Με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της
Ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

1^{ος} Επιβλέπων: ΖΩΗ ΚΑΡΑΜΠΑΤΖΑΚΗ, ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε.
«ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

2^{ος} Επιβλέπων: ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΔΟΣΗ, ΕΠΙΚΟΥΡΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ, ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΡΑΚΗΣ

3^{ος} Επιβλέπων: ΛΥΔΙΑ ΜΙΤΙΤΣ, ΕΠΙΚΟΥΡΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ, ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΡΑΚΗΣ

Κομοτηνή/Αθήνα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η προσχολική ηλικία και συγκεκριμένα η είσοδος του παιδιού στο Νηπιαγωγείο αποτελεί σημείο ορόσημο για την ολόπλευρη ανάπτυξη κάθε παιδιού. Είναι η περίοδος κατά την οποία συντελούνται σημαντικές αλλαγές και κατακτήσεις σε όλους τους τομείς ανάπτυξης. Παράλληλα ενδέχεται να εμφανίζονται δυσκολίες που ανακόπτουν την αναπτυξιακή πορεία των παιδιών και οι οποίες μπορεί να επιφέρουν αργότερα σημαντικές επιπτώσεις στη μαθησιακή πορεία τους. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση των απόψεων Εκπαιδευτικών Προσχολικής Ηλικίας σχετικά με τη σημασία και τη χρησιμότητα της Πρώιμης Ανίχνευσης Αναπτυξιακών Δυσκολιών σε παιδιά προσχολικής ηλικίας. Επίσης, γίνεται μια προσπάθεια ανάδειξης του θέματος της συνεργασίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας. Δεν παραλείπεται η αναφορά στην αναγκαιότητα για περαιτέρω ειδίκευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θέματα Ειδικής Αγωγής.

Το δείγμα της έρευνας αποτελούνταν από 134 εν ενεργεία Νηπιαγωγούς Γενικής και Ειδικής Αγωγής. Ως ερευνητικό εργαλείο χρησιμοποιήθηκε το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο. Η ανάλυση των δεδομένων έγινε με την χρήση του στατιστικού πακέτου SPSS 23 (Statistic Package in Social Science) και πραγματοποιήθηκε σε επίπεδο περιγραφικής και επαγωγικής στατιστικής. Υπολογίστηκαν οι συχνότητες των απαντήσεων, οι μέσοι όροι, οι τυπικές αποκλίσεις, οι ελάχιστες και οι μέγιστες τιμές.

Τα αποτελέσματά μας συνάδουν με τις ερευνητικές μας υποθέσεις. Πιο συγκεκριμένα, οι απόψεις των εκπαιδευτικών φάνηκαν θετικές ως προς τη σημασία και το ρόλο της πρώιμης ανίχνευσης των αναπτυξιακών δυσκολιών στην προσχολική ηλικία. Μέσω του ελέγχου χ^2 βρέθηκε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά σε επίπεδο σημαντικότητας $p < 0,05$ μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν από τους εκπαιδευτικούς ως προς το αν είχαν ή όχι μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών Ειδικής Αγωγής, ως προς τη ηλικία των συμμετεχόντων, τη διδακτική εμπειρία αλλά και το είδος επιμόρφωσής τους. Η περαιτέρω

διερεύνηση σχετικά με τον τρόπο αξιολόγησης της αναπτυξιακής πορείας των παιδιών από τους εκπαιδευτικούς και η επιμόρφωσή τους σε θέματα Ειδικής Αγωγής, κρίνεται απαραίτητη.

Λέξεις κλειδιά: Πρώιμη Ανίχνευση, Αναπτυξιακές Δυσκολίες, Προσχολική Ηλικία, Σχέση Οικογένειας-Σχολείου, Επιμόρφωση.

Βιβλιογραφία

Αβραμίδης, Η. & Διαλεκτάκη, Κ. (2011). Μεταβάλλοντας τις στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντι στην ένταξη: Από την ιδεολογία της αυθεντίας στην αυθεντική εφαρμογή της συνεκπαίδευσης. Στο Πολεμικός, Ν. Καϊλα, Μ., Θεοδωροπούλου, Ε. & Στρογγυλός, Β. *Εκπαίδευση παιδιών με ειδικές ανάγκες. Μια πολυπρισματική προσέγγιση*. Αθήνα: Πεδίο.

Αγοραστός, Δ., (2014). *Τρόποι Διαπαιδαγώγησης ένας οδηγός για γονείς*. Αθήνα: Ψυχολογείν. Διαθέσιμο στο <https://www.openbook.gr/tropoi-diapaidagwgis-enas-odigos-gia-goneis/>

Αλευριάδου, Α., Βруνιώτη, Κ.Π., Κυρίδης, Α.Γ., Σιβροπούλου-Θεοδοσιάδου, Ε., & Χρυσάφιδης, Κ., (2008). *Οδηγός Ολοήμερου Νηπιαγωγείου*. Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Προγραμμάτων ΚΠΣ – Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Ανακτήθηκε Ιανουάριος, 5, 2021 από <https://www.openbook.gr/odigos-oloimerou-nipiagwgeiou/>

Αντωνιάδου-Κουμάτου, Ι., Παναγιωτόπουλος, Τ., Αττιλάκος, Α., & Ξεκαλάκη, Α. (2015). *Αγωγή υγείας παιδιών και οικογένειας στην πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας*. Αθήνα: Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 25, 2021 από http://ygeiapaidiou-ich.gr/sites/default/files/IYP_TOMOS_3.PDF

Anglin, J. M. (1993). *Vocabulary Development: a morphological analysis*. Monograph of Society for Research in Child Development. Cambridge University Press.

Bairati, I., Meyer, F., Gueye, C.B., Desmarais, C., Rouleau N., & Sylvestre, A. (2011). Factors influencing parent satisfaction with preventive health services for the early detection of speech and language delay in preschool children. *Open Journal of Preventive Medicine*. 1, (3), 135-142. Ανακτήθηκε Μάιος, 31, 2021 από https://www.scirp.org/pdf/OJPM20110300011_42034671.pdf

Βενετσάνου, Φ., Καμπάς, Α., & Τσαπακίδου, Α. (2009). Η κινητική αξιολόγηση των παιδιών προσχολικής ηλικίας στην Ελλάδα, σήμερα. *European Conference of World Organization for Early Childhood Education "Current Issues in Preschool Education: Shaping the Future"*. 643-656

Βορριά, Π., Κιοσέογλου, Γ., Ντούμα, Μ., Λιμναίου, Ν., Ιωσηφίδου, Β., Γιώτα, Κ., & Σκεπετάρη, Σ. (2015). Η γλωσσική ανάπτυξη σε παιδιά προσχολικής ηλικίας: Ερευνητικά δεδομένα από τη χρήση ψυχομετρικών εργαλείων. *Παιδαγωγική Επιθεώρησης* 43, 68-90. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 12, 2021 από <https://ojs.lib.uom.gr/index.php/paidagogiki/article/download/6952/6981>

Βοσνιάδου, Σ.(2001). *Εισαγωγή στην Ψυχολογία*. Τόμος Α΄ Βιολογικές, Αναπτυξιακές και Συμπεριφορικές προσεγγίσεις. Αθήνα: GUTENBERG

Betts, J., & Lata, D. (2009). Inclusion of children with disabilities: The early childhood imperative. *UNESCO policy brief on early Developmental and Behavioral Pediatrics*, 33(2), 179–183. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 29, 2021 από <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000183156>

Boyer, S.L., Edmondson, D.R., Artis, A., & Fleming, D.E. (2014). Self-Directed Learning: A Tool for Lifelong Learning. *Journal of Marketing Education*. 1-13. Ανακτήθηκε Ιούνιος, 15, 2021 από https://www.researchgate.net/publication/272830096_Self-Directed_Learning_A_Tool_for_Lifelong_Learning

Bushnell, E. W., & Boudreau, J. P. (1993). Motor development and the mind: The potential role of motor abilities as a determinant of aspects of perceptual development. *Child Development*, 64, 1005–1021. Ανακτήθηκε Μάιος, 8, 2021 από <https://srcd.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1467-8624.1993.tb04184.x>

Γαβριηλίδου, Ζ. (1999). Η χρήση του Παιδικού ή Σχολικού Λεξικού στην Προσχολική και Σχολική Ηλικία. *Πρακτικά Ημερίδας «Παιδική Λεξικογραφία και Χρήση Λεξικού στην Προσχολική και Σχολική Ηλικία»* (σελ 30-37). Ξάνθη: Παιδαγωγικό Τμήμα

Νηπιαγωγών. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Ανακτήθηκε Σεπτέμβριος, 8, 2021 από <https://synmorphose.gr/index.php/el/publications-gr/books-gr/paidiki-leksikografia-kai-xrisi-leksikoy-stin-prosxoliki-kai-sxoliki-ilikia/viewdocument/20>

Γαβριηλίδου, Ζ.(2003). *Φωνητική Συνειδητοποίηση και Διόρθωση παιδιών Προσχολικής και Πρώτης Σχολικής Ηλικίας*. Αθήνα: ΤΥΠΩΘΗΤΟ-ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΑΡΔΑΝΟΣ

Γιαγκάζογλου, Π., Φωτιάδου, Ε., Τσιμάρας, Β., Τσίκουλας, Ι., & Αγγελοπούλου-Σακαντάμη, Ν. (2003). Στάθμιση των κινητικών κλιμάκων της δοκιμασίας της Griffiths No II, σε παιδιά προσχολικής ηλικίας. *ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ*. 15, 55-6. Ανακτήθηκε Αύγουστος, 28, 2021 από https://www.researchgate.net/profile/ParaskeviGiagazoglou/publication/312596755_Stathmise_ton_kinetikon_klimakon_tes_dokimasias_Griffiths_No_II_se_paidia_proscholikes_elikias/links/5885e87baca272b7b44ca0cd/Stathmise-ton-kinetikon-klimakon-tes-dokimasias-Griffiths-No-II-se-paidia-proscholikes-elikias.pdf

Γιαννοπούλου, Σ., & Γιαννοπούλου, Ι. (2008). Εξελικτικές Γλωσσικές Διαταραχές σε Παιδιά Προσχολικής Ηλικίας. Στο Γ. Τσιάντης, & Α. Αλεξανδρίδης (Επιμ.), *Προσχολική Παιδοψυχιατρική 1. Ανάπτυξη*. Αθήνα: Καστανιώτη

Γιγουρτάκη, Μ. (2019). *Πρώιμη Ανίχνευση και πρόληψη τω μαθησιακών δυσκολιών στο νηπιαγωγείο*. Ανακτήθηκε Φεβρουάριος, 8, 2021 από <https://pekes.pdekritis.gr/wp-content/uploads/2019/11/%.pdf>

Γιοβαζολιάς, Θ. (2011). *Συνεργασία εκπαιδευτικών – οικογένειας. Σχολές Γονέων*. Αθήνα: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΙΝΤΙΣΤΟΥΤΟ ΔΙΑΡΚΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ. Ανακτήθηκε Μάιος, 6, 2021 από <https://kentradiaviou.gr/wp-content/uploads/2020/02/IDEKEsxoleio-oikogeneia.pdf>

Γκλιάου- Χριστοδούλου, Ν. (2005). Η ανάγκη επιμόρφωσης εκπαιδευτικών στην κατεύθυνση ανάπτυξης αποτελεσματικής συνεργασίας σχολείου – οικογένειας. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*. 10, 74-83. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Ανακτήθηκε Αύγουστος, 8, 2021 από <http://www.pi-schools.gr/download/publications/epitheorisi/teyxos10/074-083.pdf>

Γώτη, Ε., Δέρρη, Β & Κιουμουρτζόγλου, Ε. (2006). Γλωσσική Ανάπτυξη Παιδιών Προσχολικής Ηλικίας μέσω της Φυσικής Αγωγής. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 4, 371-378. Ανακτήθηκε Μάρτιος, 16, 2021 από <https://www.academia.edu/1415837>

Cole, M., & Cole, S.R.(2001). *Η ανάπτυξη των παιδιών*. (Μ, Σόλμαν μετ., Ζ, Μπαμπλέκου. Επιμ.). Αθήνα: ΤΥΠΟΘΗΤΩ- ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΑΡΔΑΝΟΣ

Craig, J.G., & Baucum, D., (2007). *Η Ανάπτυξη του ανθρώπου*. (Δεύτερος τόμος). (Α, Ιωαννίδου μετ., Π, Βορριά. Επιμ.). Αθήνα: Παπαζήσης.

Δαραής, Κ., (2008). *Διαχείριση σχέσεων και συνεργασία με γονείς παιδιών με δυσκολίες ή γονείς παιδιών διαφορετικής πολιτισμικής προέλευσης από αυτήν της πλειοψηφίας των μαθητών*. Ανακτήθηκε Μάιος, 28, 2021 από <http://amea-edu.blogspot.com/2008/12/>

Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) για το Νηπιαγωγείο. (2011). Ανακτήθηκε Δεκέμβριος, 15, 2019 από http://www.pi-schools.gr/content/index.php?lesson_id=300&ep=367

Δολώμα, Δ., Καμπάς, Α., Ροκκά, Σ., & Γεώργιος Μαυρίδης. (2019). Φυσική Αγωγή: Ο Σημαντικός της Ρόλος στην Κινητική Ανάπτυξη των Μαθητών. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 17(1), 45-57. Ανακτήθηκε Μάρτιος, 16, 2021 από <http://research.pe.uth.gr/emag/index.php/inquiries/article/view/416/318>

De Moor., J.M.H., Τζουριάδου. Μ., Van Waesberghe., & Κοντοπούλου, Μ. (1998). *Πρώιμη Παρέμβαση σε παιδιά με Αναπτυξιακές Διαταραχές- Ένα Μανιφέστο της ομάδας Εργασίας EURLY AID*. Ανακτήθηκε Φεβρουάριος, 2, 2021 από [file:///C:/Users/User/Downloads/6727-12284-1-PB%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/6727-12284-1-PB%20(2).pdf)

Doni, E., Giotsta, A. (2017). Early Detection of Internalizing Problems in Preschool Children According to their Teachers. *Open Journal for Education Research*, 1(1), 15-30. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 30, 2021 από <https://centerprode.com/ojer/ojer0101/coas.ojer.0101.02015d.pdf>

Δράκος, Γ.(1999). *Ζητούμενα-Ζητήματα, Παιδαγωγική Διαδικασία και Δράση, Αγωγή Ειδική Αγωγή Λόγου και Ομιλίας*, Ψυχολογία γλώσσας, Αθήνα: Αυτοέκδοση.

Elliot, S. N., Kratochwill, T.R., Cook, J.L., & Travers, J.F. (2008). *Εκπαιδευτική Ψυχολογία. Αποτελεσματική Διδασκαλία Αποτελεσματική Μάθηση*. (Μ. Σόλμαν, & Φ, Καλύβα μετ., Α. Λεοντάρη., & Ε, Συγκολλίτου. Επιμ.). Αθήνα: GUTENBERG

Ευαγγέλου, Φ., (2017).Βασικές πτυχές της συνεργασίας του παιδαγωγού με την οικογένεια. «*εκπ@ιδευτικός κύκλος*», 5 ,(2), 179-269. Ανακτήθηκε, Μάιος, 5, 2021 από https://journal.educircle.gr/images/teuxos/2017/teuxos2/teyxos_5_2_11.pdf

European Agency for Special Needs and Inclusive Education, (2012). *Teacher Education for Inclusion PROFILE OF INCLUSIVE TEACHERS*. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 18, 2021 από https://www.european-agency.org/sites/default/files/profile_of_inclusive_teachers_en.pdf

Epstein, J. (1995). School-Family Community Partnerships: Caring For the Children We Share. *Phi Delta Kappan*, 76, 701-712.

Ζάραγκας, Χ., & Πανταζής, Σ. (2009). *Αξιολόγηση κινητικού συντονισμού σε παιδιά προσχολικής ηλικίας*. Ανακτήθηκε Μάρτιος, 22, 2021 από <http://ipeir.pde.sch.gr/educonf/2/14Aksiologisi/zaragas-pantazis/zaragas-pantazis.pdf>

Ζάραγκας, Χ. (2012). Διερεύνηση της σχέσης μεταξύ του βαθμού κινητικής μάθησης και της κοινωνικής δράσης μέσα από ομαδικές κινητικές δραστηριότητες στο νηπιαγωγείο. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών της Σχολής Επιστημών Αγωγής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*, 5, 5-30.

Ανακτήθηκε Μάρτιος, 20, 2021 από
<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/jret/article/view/8673/8945>

Ζάραγκας, Χ. (2013). Κινητική Απόδοση Νηπίων και η Σχέση της με τους Δείκτες Σωματικής Ανάπτυξης. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών της Σχολής Επιστημών Αγωγής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*, 6, 160-201.

Ανακτήθηκε Μάρτιος, 20, 2021 από
<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/jret/article/view/759/780>

Ζάραγκας, Χ. (2016). Η Επίδραση ενός Παρεμβατικού Προγράμματος Ψυχοκινητικής Αγωγής στην Κοινωνική Συμπεριφορά, Αυτοεκτίμηση και Κινητική Ανάπτυξη Νηπίων. *Έρευνα στην Εκπαίδευση. Εργαστήριο Παιδαγωγικής Έρευνας και Εκπαιδευτικών Πρακτικών Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης*, 5, 104-128.

Ανακτήθηκε Μάρτιος, 20, 2021 από
<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/hjre/article/view/10603/10654>

Feldman, R.S. (2011). *Εξελικτική Ψυχολογία Δια Βίου Ανάπτυξη*. (Ζ, Αντωνοπούλου & Μ, Κουλεντιανού μετ., Η.Γ, Μπεζεβέγκης. Επιμ.) Αθήνα: GUTENBERG

Fletcher, L.M., Foorman, B.R., Boudousquie, A., Schatschneider, C., & Francis, D.J. (2002). Assessment of Reading and Learning Disabilities A Research-Based Intervention- Oriented Approach. *Journal of School Psychology*, 40, No. 1, 27–63.

Ανακτήθηκε Αύγουστος, 8, 2021 από
https://www.researchgate.net/publication/222400798_Assessment_of_Reading_and_Learning_Disabilities_A_Research-Based_Intervention-Oriented_Approach

Gallahue, D. (1996). *Developmental physical education for today's children*. Dubuque, IA: Brown & Benchmark.

Gallahue, D., & Ozmun, (1998). *Understanding motor development*. Infants, children, adolescents, adults. NY: McGraw-Hill.

Gallahue, D. L. (2002). *Αναπτυξιακή φυσική αγωγή για τα σημερινά παιδιά* (Χ. Ευαγγελινού & Α. Παππά, Μετ). Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Glascoe, F.P. (1999). Using Parents' Concerns to Detect and Address Developmental and Behavioral Problems. *Journal of Paediatrics and Child Health*. 4, 1, 24-36. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 15, 2021 από https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1046/j.14401754.1999.00342.x?saml_referrer

Glascoe, F.P. (2005). SCREENING FOR DEVELOPMENTAL AND BEHAVIORAL PROBLEMS. *MENTAL RETARDATION AND DEVELOPMENTAL DISABILITIES RESEARCH REVIEWS* 11: 173–179. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 16, 2021 από https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/mrdd.20068?saml_referrer

Glascoe, F.P. (2010). Early Detection of Developmental-Behavioral Problems. *Pediatrics in Review*, 27, 272-280. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 15, 2021 από https://www.researchgate.net/publication/12397993_Early_Detection_of_Developmental_and_Behavioral_Problems

Gonzalez, C., Castillo, R.D., Franzani, P. J., & Martinich, C. (2021). Screening of Developmental Difficulties during the Transition to Primary School. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18, 3958. Ανακτήθηκε Μάιος, 10, 2021 από <https://www.mdpi.com/1660-4601/18/8/3958/htm>

Grace, J. C. & Don, B. (2007). *Η Ανάπτυξη του Ανθρώπου. Τόμος Α΄*. (Α, Ιωαννίδου μετ., Π. Βορριά . Επιμ.). Αθήνα: ΠΑΠΑΖΗΣΗ

Heward, W.L. (2011). *Παιδιά με ειδικές ανάγκες. Μια εισαγωγή στην Ειδική Εκπαίδευση*. (Χ, Λυμπεροπούλου μετ., Α, Διαβάζογλου & Κ, Κόκκινος. Επιμ.) Αθήνα: Τόπος

Huffman, L.R., & Speer, P.W., (2000). Academic Performance Among At-Risk Children: The Role of Developmentally Appropriate Practices. *Early Childhood*

Research Quarterly, 15, No. 2, 167–184. Ανακτήθηκε Μάρτιος, 3, 2021 από <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S08852006000048X?token=F5E61BC523A55BBFC9543DAFC4E55A8DFD7D6865BB11402B1388E117D75624B6001D9077FF52D096A37A26E581F830DB&originRegion=eu-west-1&originCreation=20220123105608>

Ihmeideh, F., & Oliemat, E. (2015). The effectiveness of family involvement in early childhood programmes: perceptions of kindergarten principals and teachers. *Early Child Development and Care*, 185 (2), 181-197. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 28, 2021 από <https://eis.hu.edu.jo/deanshipfiles/pub107917290.pdf>

International Reading Association and the National Association for the Education of Young Children. (1998). *Learning to Read and Write: Developmentally Appropriate Practices for Young Children*, 53 (4), 30–46. Ανακτήθηκε Μάρτιος, 23, 2021 από <https://www.naeyc.org/sites/default/files/globally-shared/downloads/PDFs/resources/position-statements/PSREAD98.PDF>

Κάκουρος, Ε., Μανιαδάκη, Κ. (2006). *Ψυχοπαθολογία παιδιών και εφήβων ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ*. Αθήνα: ΤΥΠΩΘΗΤΟ-ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΑΡΔΑΝΟΣ

Καμπάς, Α. (2019). *Φυσική Δραστηριότητα & Ψυχοκινητική στην Προσχολική Ηλικία*. Αθήνα: GUTENBERG

Καμπάς, Α., Βενετσάνου, Φ., & Γαβριηλίδου, Ζ., (2013). «ΔΕΚΑ-ΠΡΟ» (Δημόκριτος-Εργαλείο Κινητικής Ανίχνευσης για παιδιά προσχολικής ηλικίας). Ανακτήθηκε Απρίλιος, 25, 2021 από <https://docplayer.gr/30065382-Deka-pro-dimokritos-ergaleio-kinitikis-anihneysis-gia-paidia-prosholikis-ilikias-kampas-a-venetsanoy-f-gavriilidoy-z.html>

Καπέλου, Κ. (2010). Το σύγχρονο νηπιαγωγείο και η επαναφοίτηση: Λόγοι και αντιλήψεις. *Ε- Περιοδικό Επιστήμης και Τεχνολογίας*, 2(5), 11-14. Ανακτήθηκε 28 Μαρτίου από <http://ejournals.uniwa.gr/index.php/ejst/article/download/644/641>

Καραμπατζάκη, Ζ. (2002). *Πρώιμη ανίχνευση και αναγνώριση της αναπτυξιακής διαταραχής του ψυχοκινητικού συντονισμού σε παιδιά ηλικίας 4-8 ετών*. Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα

Καραμπατζάκη, Ζ. (2010). *Θέματα Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Πάραλος

Καραμπατζάκη, Ζ. (2010). *Τεστ ανίχνευσης αναπτυξιακής διαταραχής ψυχοκινητικού συντονισμού Παιδιών 4-8 ετών*. Αθήνα: Πάραλος

Καρούσου, Α & Πετρογιάννης, Κ. (2014). Τ.Ε.Α. Κλίμακες για την πρώιμη εκτίμηση της επικοινωνιακής και γλωσσικής ανάπτυξης παιδιών ηλικίας 8-30 μηνών: Πιλοτικά δεδομένα και βασικές ψυχομετρικές ιδιότητες. *Προσχολική και Σχολική Εκπαίδευση*, 2, 83-114. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 10, 2021 από https://www.researchgate.net/publication/302350996_E_proime_ektimese_tes_epikoinoniakes_kai_glossikes_anaptyxes_meso_tou_TEA_dedomena_apo_1400_paidia

Καρούσου, Α & Νικολαΐδου, Κ. (2015). Οι γονείς ως πηγή πληροφοριών για την επικοινωνιακή και γλωσσική ανάπτυξη των παιδιών τους: μελέτη συγχρονικής εγκυρότητας του Τεστ Επικοινωνιακής Ανάπτυξης (TEA). *Έρευνα στην Εκπαίδευση*, 4, 30-53. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 10, 2021 από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/hjre/article/view/8859/9080>

Καρούσου, Α. (2017). Η γλωσσική αξιολόγηση κατά τη βρεφική και την προσχολική ηλικία. Στο: Παληκαρά, Ο. & Ράλλη, Α. (Επιμ, 2017). *Θέματα οριοθέτησης, αξιολόγησης και παρέμβασης*. Αθήνα: Gutenberg.

Κατή, Δ. (2009). *Γλώσσα και Επικοινωνία στο Παιδί*. Αθήνα: Οδυσσέας

Kiing, J.S.N., Neihart M., & Chan, Y-H. (2019). Teacher's role in identifying young children at risk of developmental delay and disabilities: Usefulness of the Parents Evaluations of Developmental Status tool. *Child and Care Health*, 45, 637-643.

Ανακτήθηκε Απρίλιος, 12, 2021 από
https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/cch.12693?saml_referrer

Κουτσούκη-Κοσκινά, Δ. (1997). *Ειδική Φυσική Αγωγή. Θεωρία και Πρακτική*. Αθήνα: Συμμετρία.

Κρόκου, Ζ., (2007). Μαθησιακές Δυσκολίες. Στο *Θέματα Διαχείρισης Προβλημάτων Σχολικής Τάξης*. (Επιμ. Μακρή- Μπότσαρη, Ε.). Τόμος Α', Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα. Ανακτήθηκε Ιούλιος, 7, 2021 από http://www.pi-schools.gr/programs/sxoltaxi/tomos_A.pdf

Κυδωνιάτου, Ε., Ανδριώτου, Σ., & Δροσινού, Μ.(2010). Προγράμματα Πρώιμης Παρέμβασης σε νηπιαγωγεία Ειδικής Αγωγής. Το παράδειγμα της από τα Νηπιαγωγεία Μυτιλήνης. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 16, 182-192. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 8, 2021 από <http://www.pi-schools.gr/download/publications/epitheorisi/teyxos17/182-198.pdf>

Λοΐζου, Ε., & Παπαδημήτρη – Καχριμάνη, Χ., (2020). *Αναλυτικό Πρόγραμμα Προσχολικής Εκπαίδευσης*. Ανακτήθηκε Μάρτιος, 13, 2021 από http://archeia.moec.gov.cy/sd/270/dee_nip_proscholiki_ekpaidefsi.pdf

Lindsay, G.,& Lewis, A., (2003). An Evaluation of the Use of Accredited Baseline Assessment Schemes in England. *British Educational Research Journal*, 29, (2), 149-167. Ανακτήθηκε Μάιος, 15, 2021 από https://bera-journals.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1080/0141192032000060902?saml_referrer

Libertus, K., & Landa, R.J. (2013). The Early Motor Questionnaire (EMQ): A parental report measure of early motor development. *Infant Behavior and Development*, 36. 833-842. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 23, 2021 από
<https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S0163638313000969?token=4808BE7484115B037972D85EE8883EACE2C495B838194505DF6C1800550293A24D71E3B9504D6134399074DC3637CDA8&originRegion=eu-west-1&originCreation=20220129173306>

Leeuw, R., Boer, A., Bijstra, j., & Minnaert, A. E. M. G. (2017). Teacher strategies to support the social participation of students with SEBD in the regular classroom. *European Journal of Special Needs Education*, 33, 412-426. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 13, 2021 από <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/08856257.2017.1334433>

Leung, C., Chan. S., Lam, T., Yau, S., & Tsang, S. (2016). The effect of parent program of preschool children with developmental disabilities: A randomized controlled trial. *Research in Developmental Disabilities*. 56, 18-28. Ανακτήθηκε Αύγουστος, 29, 2021 από <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S0891422216300993?token=9A05FF1A04B580F734DED9B76B3D162E317E9F405EADEC0D673E2836F18B7118DD57B271F26D599C12E2C031DF320E8&originRegion=eu-west1&originCreation=20211226173924>

Lyons, J. (2000). *Εισαγωγή στη Γλωσσολογία*. (Μ. Αραποπούλου, Α. Αρχάκης, Μ. Βραχιονίδου & Α. Καρρά μετ., Γ. Καρανάσιος. Επιμ.) Αθήνα: Πατάκη

Μαρμαρινός, Ι., (2008). *Παιδαγωγική Ψυχολογία, διαπροσωπικές σχέσεις*. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών – Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.). Διαθέσιμο στο : <https://www.openbook.gr/paidagwgiki-psychologia-diaproswpikes-sxeseis/>

Μαρκοβίτης, Μ., Τζουριάδου, Μ. (1991). *Μαθησιακές Δυσκολίες. Θεωρία και Πράξη*. Θεσσαλονίκη: Προμηθεύς

Μαυρογιώργου, Α. Κ. (2014). Το κανονιστικό πλαίσιο οργάνωσης των δραστηριοτήτων στο Νηπιαγωγείο: Εμπόδια και αναστολές στην προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη των Νηπίων. *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού*. 13, 300-308. Ανακτήθηκε Οκτώβριος, 1, 2021 από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/omep/article/view/17967/15972>

Μήτσης, Ν. (2004). *Η Διδασκαλία της γλώσσας υπό το πρίσμα της επικοινωνιακής προσέγγισης – Εισαγωγή στη θεωρία και τις τεχνικές του επικοινωνιακού μοντέλου*. Αθήνα: Gutenberg

Milathianaki, G., (2020). The Inclusive Education of Children with Intellectual Disabilities in Greece. *6ο Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο*. Ηράκλειο, 10-12 Ιουλίου 2020. Ινστιτούτο Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών. Ανακτήθηκε Μάρτιος, 30, 2021 από [https://www.researchgate.net/publication/346652147 THE INCLUSIVE EDUCATION OF CHILDREN WITH INTELLECTUAL DISABILITIES IN GREECE](https://www.researchgate.net/publication/346652147_THE_INCLUSIVE_EDUCATION_OF_CHILDREN_WITH_INTELLECTUAL_DISABILITIES_IN_GREECE)

Montanaro, S., (2017). *Κατανοώντας τον Άνθρωπο. Η Μοντεσσοριανή προσέγγιση στα τρία πρώτα χρόνια της ζωής*. (Ε. Αφεντούλη, Κ. Γιαννέτσου, & Δ. Μόσχου μετ., Ε. Φαφαλιού & Ν. Κιοσέογλου. Επιμ.). Αθήνα: Καλειδοσκόπιο.

Μότσιου, Ε. (2017). *Εισαγωγή στην ανάπτυξη της γλώσσας*. Θεσσαλονίκη: UNIVERSITY STUDIO PRESS

Μπάρμπας, Ι., Βενετσάνου, Φ., & Καμπάς, Α. (2014). *Παιχνίδια Σωματικής Επαφής. Παιγνιώδεις δραστηριότητες για όλα τα αθλήματα επαφής που απευθύνονται σε παιδιά από 6 έως 12 ετών*. Καβάλα: Σαΐτα.

Μπικιαροπούλου, Χ.Ε. (2018). *Σημάδια μαθησιακών δυσκολιών στην προσχολική ηλικία*. Ανακτήθηκε Φεβρουάριος, 13, 2021 από <https://www.psycholozin.gr/arthrografia/eidiki-agwgh/shmadia-mathisiakwn-dyskoliwn-prosxolikh-hlikia.html>

Μπρούζος, Α. (1998). *Ο Εκπαιδευτικός ως Λειτουργός Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού. Μια Ανθρωπιστική Θεώρηση της εκπαίδευσης*. Αθήνα: Λύχνος

Μπρούζος, Α. (2002). Συνεργασία σχολείου – οικογένειας: Προβλήματα και δυνατότητες ανάπτυξής της. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Δ.Ε.* 15, 97-135.

Μπρούζος, Α. (2009). *Ο εκπαιδευτικός ως λειτουργός συμβουλευτικής. Μια ανθρωπιστική θεώρηση της εκπαίδευσης*. Αθήνα: GUTENBERG

Μυλωνάκου-Κεκέ, Η.(2017). Σχέσεις Σχολείου, Οικογένειας και Κοινότητας με κοινωνικοπαιδαγωγικό προσανατολισμό: εκκινώντας την έρευνα από τους εκπαιδευτικούς. *Επιστήμες της Αγωγής*, 2, 84-113. Ανακτήθηκε Αύγουστος, 10, 2021 από <https://ejournals.lib.uoc.gr/index.php/edusci/article/view/70/45>

Νόβα-Καλτσούνη, Χ., (2010). *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Gutenberg.

Ντούμα, Μ., & Βορριά, Π., (2013). Η γλωσσική ανάπτυξη κατά την προσχολική ηλικία: Ο ρόλος της αστικότητας της περιοχής διαμονής. *Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Ψυχολογίας ΑΠΘ*, 1' 193-225. Ανακτήθηκε Μάιος, 5, 2021 από <https://ejournals.lib.auth.gr/psyannals/article/download/4271/4352>

National Center of Learning Disabilities (2020). *Early Detection of Learning Difficulties: From "Recognizing Risk" to "Responding Rapidly"*. Ανακτήθηκε Ιούλιος, 8, 2021 από <https://www.ncl.org/wp-content/uploads/2020/10/Early-Detection-of-Learning-Difficulties-1.pdf>

National Center of Learning Disabilities (2020). *Significant Disproportionality in Special Education: Current Trends and Actions for Impact*. Ανακτήθηκε Ιούλιο, 11, 2021 από <https://www.ncl.org/wp-content/uploads/2020/10/2020-NCLD-Disproportionality-Trends-and-Actions-for-Impact-FINAL-1.pdf>

National Joint Committee on Learning Disabilities (2007). Learning disabilities and young children: identification and intervention. *Learning Disability Quarterly*, 30, 63-72. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 30, 2021 από <https://www.jstor.org/stable/30035516>

Oberklaid, F., Baird, G., Blair, M., Melhuish, E., & Hall, D. (2013). Children's health and development: approaches to early identification and intervention. *Archives of Disease in Childhood*, 98 (12), 1008-1011. Ανακτήθηκε Αύγουστος, 30, 2021 από <https://ro.uow.edu.au/sspapers/1205/>

Πανελλήνιος Σύλλογος Λογοπεδικών-Λογοθεραπευτών, (2003). *ΑΝΟΜΙΛΟ - ΤΕΣΤ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΟΜΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΥ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ 4 ΧΡΟΝΩΝ*. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 23, 2021 από http://www.logopedists.gr/logopedists/wp-content/uploads/2018/02/anomilo4_ergaleio.pdf

Παντελιάδου, Σ., (2007). Οικογένειες με παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες. Ο ρόλος της οικογένειας. Στο *Μαθησιακές Δυσκολίες Βασικές έννοιες και χαρακτηριστικά*. (Σ., Παντελιάδου & Γ., Μπότσας. Επιμ.). Βόλος: ΓΡΑΦΗΜΑ.

Παπαϊωάννου, Σ., Μουζάκη, Α., Αντωνίου, Φ., Ράλλη, Α., Διαμαντή, Β., & Κουκιά-Κουτελάκη, Φ. (2015). «Λογόμετρο»: Μια καινοτόμος ψηφιακή εφαρμογή για την εκτίμηση της γλωσσικής ανάπτυξης στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία. *Πρακτικά Εργασιών 1^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου για την Προώθηση της Εκπαιδευτικής Καινοτομίας*. Ανακτήθηκε Μάρτιος, 2, 2021 από <https://www.academia.edu/26460464>

Παπαχρήστου, Π., (2006). Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στην αντιμετώπιση της ετερότητας πολυμορφίας ιδιαιτεροτήτων του μαθητικού πληθυσμού στο σύγχρονο σχολείο. Στο *1^ο Εκπαιδευτικό Συνέδριο "Το ελληνικό σχολείο και οι προκλήσεις της σύγχρονης κοινωνίας"*. Ιωάννινα, 12-14 Μαΐου 2006. Ανακτήθηκε Μάιος, 5, 2021 από http://amea-edu.blogspot.com/2008/11/1_06.html

Παπαδοπούλου, Θ., & Τασσοπούλου, Ε., (2010). Προσχολική ηλικία και ειδική αγωγή. ΠΡΑΚΤΙΚΑ 2ου Διεθνούς Συνεδρίου Προσχολικής Αγωγής (22, 23 και 24 Οκτωβρίου 2010)

Παπουτσάκη, Κ., Γκουγκούμη, Μ., Γρυμάνης, Ι., Ζαχαρή, Σ., Σαλκατρά, Τ., & Τσίγκα, Κ., (2016). Άτυπο αξιολογικό εργαλείο διάγνωσης δυσκολιών μάθησης. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης, 2016*, 1068-1078. Ανακτήθηκε Ιούλιος, 16, 2021 από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/edusc/issue/view/71>

Παρίζη, Σ., Οκαλίδου, Α., Χαχούδη, Α & Πετεινού, Κ. (2013). Αποκλίσεις στην ανάπτυξη του λεξιλογίου σε παιδιά βρεφικής και πρώιμης προσχολικής ηλικίας. *Ψυχολογία*, 3, 247-265. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 15, 2021 από https://www.researchgate.net/publication/292630550_Apokliseis_sten_anaptyxe_tou_lexilogiou_se_paidia_brephikes_kai_proimes_proscholikes_elikias

Schmidt A.R. (1993). *Κινητική μάθηση και απόδοση*. (Μετ. Ε. Κιουμουρτζόγλου). Θεσσαλονίκη, Αθλότυπο.

Shukla, P., & Agrawal, G., (2015). Awareness of Learning Disabilities among Teachers of Primary Schools. *Online Journal of Multisciplinary Research (OJMR)*, 1, (1), 33-38. Ανακτήθηκε Αύγουστος, 8, 2021 από https://www.academia.edu/17736785/Awareness_of_Learning_Disabilities_among_Teachers_of_Primary_Schools

Pasichnyk, V., Pityn, M., Melnyk, V., Karatnyk, I., Hakman, A., & Galan, Y. (2018) Prerequisites for physical development of preschool children for the realization of the tasks of physical education. *Physical Activity Review*, 6, 117-126. Ανακτήθηκε Μάρτιος, 15, 2021 από https://www.researchgate.net/publication/325467167_Prerequisites_for_the_physical_development_of_preschool_children_for_the_realization_of_the_tasks_of_physical_education

Πεντέρη, Ε., & Πετρογιάννης, Κ. (2013). Σύνδεση σχολείου- οικογένειας και το ζήτημα της μεταξύ τους συνεργασίας: Κριτική παρουσίαση βασικών θεωρητικών μοντέλων. *Έρευνα στην Εκπαίδευση*. Εργαστήριο Παιδαγωγικής Έρευνας και Εκπαιδευτικών Πρακτικών. 1, 1-26. Ανακτήθηκε Μάιος, 29, 2021 από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/hjre/article/view/8790/9011>

Petrogiannis, K., Papadopoulou, K., & Papoudi, D. (2013). Measuring Parental Beliefs about the Developmental Significance of Preschools Children's Daily Activities: the Children's Daily Activities- Parental Beliefs Scale. *Journal of Educational and*

Developmental Psychology. 3, (2), 40-55. Ανακτήθηκε Μάιος, 15, 2021 από <https://www.ccsenet.org/journal/index.php/jedp/article/view/21223>

Πολυχρονοπούλου, Σ. (2003). *Παιδιά και Έφηβοι με Ειδικές Ανάγκες και Δυνατότητες . Σύγχρονες τάσεις Εκπαιδευτικής και Ειδικής Υποστήριξης ΤΟΜΟΣ Α'.* Αθήνα: Σταυρούλα Πολυχρονοπούλου- Ζαχαρόγεωργα

Πόρποδας, Κ. Δ. (2002). *Η Ανάγνωση*. Πάτρα: Κωνσταντίνος Δ. Πόρποδας.

Poulou, M., & Matsagouras, E. (2007). School-family relations: Greek parents' perceptions of parental involvement. *International Journal about Parents in Education*, 1, 83-89. Ανακτήθηκε Μάιος, 28, 2021 από <https://www.semanticscholar.org/paper/School-family-relations%3A-Greek-parents%27-perceptions-Poulou-Matsagouras/b09536f23e239fdcf302d68bbb5052295421aa6>

Ράλλη, Α. (2008). Η ανάπτυξη λεξιλογικών αναπαραστάσεων στην πορεία κατάκτησης νέων λέξεων από παιδιά προσχολικής ηλικίας. *Εξερευνώντας τον κόσμο του παιδιού*, 8, 155-176. Ανακτήθηκε Μάρτιος, 2, 2021 από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/omep/article/view/18217/16178>

Ράλλη, Α., Τσαούση, Δ., & Μαριδάκη-Κασσωτάκη, Α. (2013). Η προβλεπτική εγκυρότητα της κλίμακας Αξιολόγησης Δεξιοτήτων Παιδιών Προσχολικής Ηλικίας. *Εξερευνώντας τον κόσμο του παιδιού*, 12, 50-64. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 23, 2021 από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/omep/article/view/18033/16032>

Ράλλη, Α., Ρούσσο, Π., Καζάλη, Ε., & Κωνσταντοπούλου, Π. (2020). Προσαρμογή, Ψυχομετρικός έλεγχος και Στάθμιση της Κλίμακας Εκτίμησης Προφορικού λόγου και Δεξιοτήτων Γραμματισμού για παιδιά προσχολικής ηλικίας. *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού*, 16, 18-41. Ανακτήθηκε Μάρτιος, 15, 2021 από <https://www.academia.edu/56292102/%CE%A1%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%B7>

Ραχανιώτη, Ε., Νασιούδης, Χ., Λαϊλόγλου, Α., & Παπαδοπούλου, Σ.Δ. (2014). Η Φυσική Δραστηριότητα Αγοριών και Κοριτσιών Προσχολικής Ηλικίας. *Γυναίκα και*

Άθληση, ΙΧ, 32-38. Ανακτήθηκε Μάρτιος, 30, 2021 από https://www.researchgate.net/publication/286777443_E_PHYSIKE_DRASTERIOTETA_AGORION_KAI_KORITSION_PROSCHOLIKES_ELIKIAS

Ρήγα, Α., (2019). Μελέτη περίπτωσης παιδιού προσχολικής ηλικίας με προβλήματα λόγου: Προτάσεις αντιμετώπισης. *11ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ «Βασική και συνεχιζόμενη εκπαίδευση των εκπαιδευτικών σε ένα σύνθετο και μεταβαλλόμενο περιβάλλον», 23-25 Σεπτεμβρίου, Πάτρα, ΤΟΜΟΣ Α΄*, 228-233. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 7, 2021 από https://www.researchgate.net/publication/332708734_Melete_periptoses_paidiou_proscholikes_elikias_me_problemata_logou_Protaseis_antimetopises

Ristovska, L., Jachova, Z., & Trajkovski, V. (2014). Early detection of developmental disorders in primary health care. *Paediatr Croat* 58, 8-14. Ανακτήθηκε Μάρτιος, 30, 2021 από <https://repository.ukim.mk/handle/20.500.12188/827>

Ρούπα, Α., & Σακελλαρίου, Μ. (2014). Η Επίδραση Αναπτυξιακού Προγράμματος Φυσικής Αγωγής στην Ανάπτυξη των Βασικών Κινητικών Δεξιοτήτων Χειρισμού στην Προσχολική και Πρώτη Σχολική Ηλικία. Εξερευνώντας τον κόσμο του παιδιού, 13, 416-427. Ανακτήθηκε Μάρτιος, 16, 2021 από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/omep/article/view/17992/15995>

Sevimli-Celik, S., Kirazci, S., & Ince, M, L. (2011). *Preschool Movement Education in Turkey: Perceptions of Preschool Administrators and Parents*. *Early Childhood Educ J* 39, 323–333. Ανακτήθηκε Μάιος, 31, 2021 από https://www.academia.edu/5756645/Preschool_Movement_Education_in_Turkey_Perceptions_of_Preschool_Administrators_and_Parents

Σισμάνη- Παπακώστα, Ε., Νικολάου, Δ., Χρίστου –Κάγκα, Ε., & Τριγωνάκη- Παύλου Ν. (2011). *Μεγαλώνοντας τα παιδιά μας με Σοφία και Γνώση*. Λευκωσία: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ.

Σκαλούμπακας, Χ., (2013). «Οδηγός εξατομικευμένου εκπαιδευτικού προγράμματος (ΕΕΠ) για μαθητές με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής Υπερκινητικότητας (ΔΕΠΥ)». Υπόεργο 2 «Επιμόρφωση Επιμορφωτών και Πρόγραμμα Επιμόρφωσης του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΕΕΠ)». Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Ανακτήθηκε Σεπτέμβριος, 9, 2021 από [http://prosvasimo.iep.edu.gr/EDEAY/%CE%95%CE%94%CE%95%CE%91%CE%A5 %CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%82 %CE%94%CE%95%CE%A0%CE%A5%20\(1\) %CF%84%CE%B5%CE%BB.pdf](http://prosvasimo.iep.edu.gr/EDEAY/%CE%95%CE%94%CE%95%CE%91%CE%A5 %CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%82 %CE%94%CE%95%CE%A0%CE%A5%20(1) %CF%84%CE%B5%CE%BB.pdf)

Σκοπελίτη, Ε. (2017). Η Ανάπτυξη των Παιδιών: Η Γνωστική Ανάπτυξη και η Κρίσιμη Περίοδος της Προσχολικής Ηλικίας. Στο Σύγχρονες Ερευνητικές Τάσεις στην Προσχολική και την Πρώτη Σχολική Ηλικία. Αθήνα: New Tech Pub.

Σούλης, Σ. (2002). *Παιδαγωγική της ένταξης*. Αθήνα: ΤΥΠΟΘΗΤΩ.

Σούλης, Σ. (2008). *Ένα Σχολείο για Όλους. Από την έρευνα στην πράξη. Παιδαγωγική της Ένταξης. Τόμος Β΄*. Αθήνα: GUTENBERG

Συμέου, Λ. (2003). Σχέσεις σχολείου – οικογένειας: έννοιες, μορφές και εκπαιδευτικές συνεπαγωγές. *Παιδαγωγική Επιθεώρησης*. 36, 101-103. Ανακτήθηκε Μάρτιος, 15, 2021 από https://www.researchgate.net/publication/236173000_Scheseis_scholeiou-oikogeneias_ennoies_morphes_kai_ekpaideutikes_synepagoges_Paidagogike_Epithoese_36_101-113

Συμεού, Λ., (2007). Σχέσεις Εκπαιδευτικών – Γονέων: Μοντέλα Εκπαιδευτικών της Κύπρου. *Επιστημονική Επετηρίδα*. 6, 135-171. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 30, από https://pseve.org/wp-content/uploads/2018/03/Epetirida_6_5_Symeou.pdf

Schacter, D.L., Gilbert, D.T., & Wenger, D.M. (2012). *Ψυχολογία*. (Ε, Κοππάση μετ., Σ. Βοσνιάδου. Επιμ.). Αθήνα: GUTENBERG

Timmons, B.W., Naylor, P.J., & Pfeiffer. K.A. (2007). Physical activity for preschool children — how much and how? *Canadian Public Health Association*. 32, 122-134.

Ανακτήθηκε Απρίλιος, 23, 2021 από
<https://cdnsiencepub.com/doi/pdf/10.1139/H07-112>

Tzakosta, M. & Stavrianidou, A (2014). Preschool teachers' attitudes towards language disorders of preschool children [[in Greek]. *E- Proceedings of the Panhellenic Conference "New Educator"*. Athens: Eugenidio Foundation, 1224-1232.

Ανακτήθηκε Αύγουστος, 8, 2021 από
https://www.researchgate.net/publication/281235812_Tzakosta_M_A_Stavrianidou_2014_Preschool_teachers'_attitudes_towards_language_disorders_of_preschool_children_in_Greek_EProceedings_of_the_Panhellenic_Conference_New_Educator_Athens_Eugenidio_Foundat

Τζέτζης, Γ. & Λόλα, Α., (2015). *Κινητική Μάθηση και Ανάπτυξη*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο:
<https://repository.kallipos.gr/handle/11419/336>

Τζιβνίκου, Σ. (2015). *Μαθησιακές Δυσκολίες. Διδακτικές Παρεμβάσεις*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο:
<https://repository.kallipos.gr/handle/11419/5332>

Τζουριάδου, Μ. (1995). *Ο Λόγος του Παιδιού της Προσχολικής Ηλικίας*. Θεσσαλονίκη: Προμηθεύς

Τσαλαγιώργου., Ε. & Αυγητίδου., Σ.(2017). Διερεύνηση αναγκών των νηπιαγωγών: μια προσπάθεια τεκμηρίωσης του πλαισίου της προσχολικής εκπαίδευσης. *Έρευνα στην Εκπαίδευση*. 6, (1), 255-273. Εργαστήριο Παιδαγωγικής Έρευνας και Εκπαιδευτικών Πρακτικών. Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Ανακτήθηκε Αύγουστος, 10, 2021 από
<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/hjre/article/view/14764/14048>

Τσαπακίδου, Α., Βαρσάμης, Π., & Σιβροπούλου, Ε. (2007). Η Συμβολή της επιμόρφωσης στις απόψεις των νηπιαγωγών για την φυσική αγωγή. *Εξερευνώντας*

τον κόσμο του παιδιού, 7, 195-205. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 30, 2021 από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/omep/article/view/18231/16191>

Τσαπακίδου, Ε., Τσομπανάκη, Ε., & Λυκεσάς, Γ. (2013). Η επίδραση ενός προγράμματος Φυσικής Αγωγής στην απόδοση δεξιοτήτων μετακίνησης παιδιών προσχολικής ηλικίας. ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ- ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ- ΥΓΕΙΑ, 28, 93-107. Ανακτήθηκε Μάρτιος, 24, 2021 από <https://www.researchgate.net/publication/294892421> The influence of a Physical Education program in the movement development of pre-school children

Tsibidaki, A., Kogiarni, A., Flagkou, A., Vagianou, S., & Trecha, S. (2020). Introducing Teacher Training for Special and Inclusive Education in Cyprus, Germany, Great Britain, Greece and Italy. *Journal of Education and Human Development*. 9, (2), 91-103. Ανακτήθηκε Οκτώβριος, 11, 2021 από <https://www.researchgate.net/publication/345247224> Introducing Teacher Training for Special and Inclusive Education in Cyprus Germany Great Britain Greece and Italy

Τσιλιώρη, Ε. (2013). Βασικά ορόσημα και δεξιότητες παιδιών 1-4 ετών (νήπια). *Γονείς-Προσχολική ηλικία*. Ανακτήθηκε Ιούνιος, 15, 2021 από <http://www.chiourea.gr/2013/09/1-4.html>

Τσιοιλπίδου, Ξ., (2014). Σχέσεις σχολείου και οικογένειας και η σημασία τους για την αγωγή και την εκπαίδευση. Εισήγηση στο 2^ο Συνέδριο "Επιστήμες της Εκπαίδευσης". Θεσσαλονίκη: Ένωση Ελλήνων Φυσικών. Ανακτήθηκε Μάιος, 30, 2021 από <https://www.academia.edu/42191873/> %CE%A3%CF%87%CE%AD%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82014

Τσιμπιδάκη, Α., (2008). *Οικογένεια με παιδί με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και σχολείο: προς μία σχέση συνεργασίας*. Ανακτήθηκε Μάρτιος, 24, 2021 από https://www.specialeducation.gr/files4users/files/pdf/a-tsimpidakh@_2008.pdf

Τσούγη, Φ.Β., Κατζόλη, Δ.Ε., & Γιαννέλου, Π. (2015). Μαθησιακές Δυσκολίες – Δυσλεξία. Μια κριτική ματιά σε θεωρίες και μεθοδολογίες σχετικά με τη ψυχοπαιδαγωγική αντιμετώπιση της Δυσλεξίας. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 2, 1468-1477. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 15, 2021 από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/edusc/article/view/374/336>

Φτιάκα, Ε. (2004). Σχέσεις σχολείου – οικογένειας στο Γενικό και στο Ειδικό Σχολείο. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*. 37, 67-85. Ανακτήθηκε, Μάιος, 30, 2021 από <https://ojs.lib.uom.gr/index.php/paidagogiki/article/view/6883/6912>

Χαραλαμπίδης, Χ. (2001). *Νεοελληνικός Λόγος*. Αθήνα: Τσιβεριώτης

Χαρίτου, Σ., Σιμιτσοπούλου, Α., Κοντογιάννη, Β., Σκορδίλης, Ε., & Κουτσούκη, Δ. (2007). Εφαρμογή της Κλίμακας Alberta Infant Motor Scale στην Ελλάδα: Μία Προκαταρκτική Μελέτη. Αναζητήσεις στη *Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*. 5 (2), 273-282. Ανακτήθηκε Μάρτιος, 23, 2021 από https://www.researchgate.net/publication/26476721_APPLICATION_OF_THE_ALBERTA_INFANT_MOTOR_SCALE_IN_GREECE_A_PRELIMINARY_STUDY

Χριστίδου, Θ., & Χριστίδου, Μ., (2020). Οι ψυχο-κοινωνικές επιπτώσεις των διαταραχών του λόγου και της ομιλίας στην παιδική ηλικία. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης* 8, 1288-1299. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 30, 2021 από https://www.researchgate.net/publication/339852380_Oi_psycho-koinonikes_epiptoseis_ton_diatarachon_tou_logou_kai_tes_omilias_sten_paidike_elikia

Ψάλτη, Α & Κουϊμτζή, Μ.Ε. (2014). Ετοιμότητα των παιδαγωγών προσχολικής ηλικίας για την αναγνώριση παιδιών με δυσκολίες μάθησης στην τάξη: κατασκευή ενός ερευνητικού εργαλείου. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 57, 173-190. Ανακτήθηκε,

Μάρτιος, 15, 2021 από https://www.researchgate.net/profile/Eleni-Kouimtzi/publication/282245983_Preschool_educators'_readiness_to_identify_children_at_risk_of_learning_difficulties_the_construction_of_a_research_instrument_in_greek/links/59b9651f0f7e9bc4ca3db6e6/Pre-school-educators-readiness-to-identify-children-at-risk-of-learning-difficulties-the-construction-of-a-research-instrument-in-greek.pdf

Tomlinson, S. (1991). Home-school partnerships. *Teachers and parents (Education and training paper, 7)*. London: IPPR

Venetsanou, F., & Kampas, A. (2010). *Environmental Factors Affecting Preschoolers' Motor Development*. *Early Childhood Educ J*, 37:319–327. Ανακτήθηκε Μάρτιος, 23, 2021 από https://www.researchgate.net/publication/257556685_Environmental_Factors_Affecting_Preschoolers'_Motor_Development

Voko, K., Duci, V., & Tahsini, I. (2014). *Role of Teachers in support of individual holistic development according to the age groups*. Tirana: Save the Children. Ανακτήθηκε Μάρτιος, 24, 2021 από https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/9_ieccd_alb_role_of_teachers_to_support_individual_holistic_development_english.pdf/

Wankoff, S.L. (2011). Warning Signs in the Development of Speech, Language, and Communication: When to Refer to a Speech-Language Pathologist. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing* 24, 175-184. Ανακτήθηκε Μάρτιος, 30, 2021 από https://www.researchgate.net/publication/51541205_Warning_Signs_in_the_Development_of_Speech_Language_and_Communication_When_to_Refer_to_a_Speech-Language_Pathologist

Williams, J., & Holmes, C.A., (2004). Improving the early detection of children with subtle developmental problems. *Journal of Child Health Care*, 8, (1), 34-46. Ανακτήθηκε Μάιος, 15, 2021 από

https://www.researchgate.net/publication/8613631_Improving_the_Early_Detection_of_Children_with_Subtle_Developmental_Problems

Zachopoulou, E., Trevlas, E., & Konstadinidou E., (2006). The design and implementation of a physical education program to promote children's creativity in the early years. *International Journal of Early Education, Vol. 14*, 279-294.

Ανακτήθηκε Απρίλιος, 28, 2021 από

https://www.researchgate.net/publication/235341931_The_design_and_implementation_of_a_physical_education_program_to_promote_children's_creativity_in_the_early_years

Zaichkowsky, L. D., Zaichkowsky, L. B., Martinek, T. J. (1980). *The child and physical activity*. St. Louis, MO: Mosby, Davies

Zimmer, R. (2007). *Εγχειρίδιο Ψυχοκινητικής Θεωρία και Πράξη της Ψυχοκινητικής Παρέμβασης*. (Ι, Θεοδώρου & Π, Ξανθή μετ., Α. Καμπάς. Επιμ.). Αθήνα: ΑΘΛΟΤΥΠΟ

Zoglowek, H., & Aleksandrovich, M. (2016). *Development through Movement – Psychopedagogical Analysis and Psychomotor Approaches*. *International Electronic Journal of Elementary Education* 9(1-2):151-172. Ανακτήθηκε Μάρτιος, 15, 2021 από <https://journals.um.si/index.php/education/article/view/384>